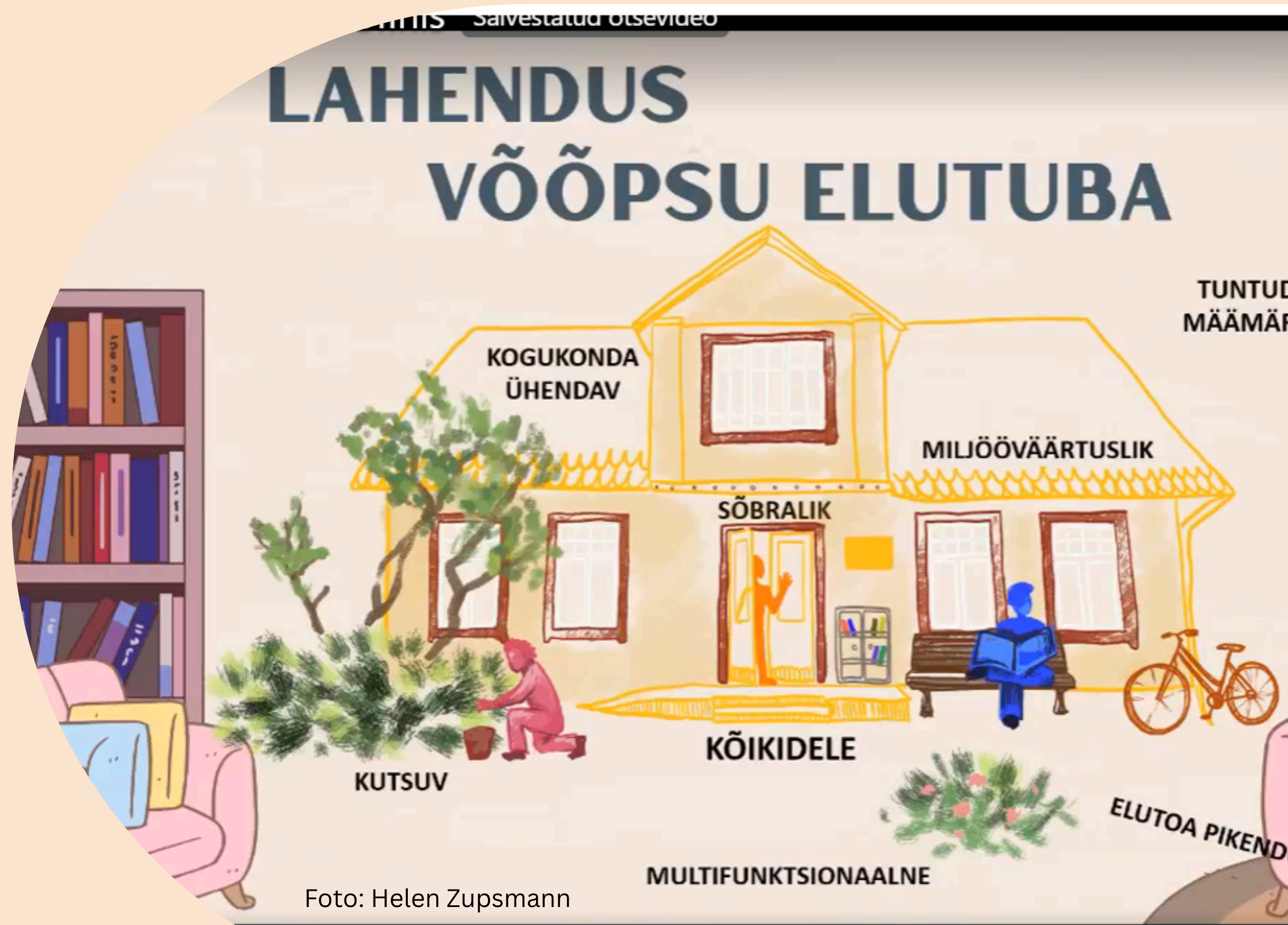
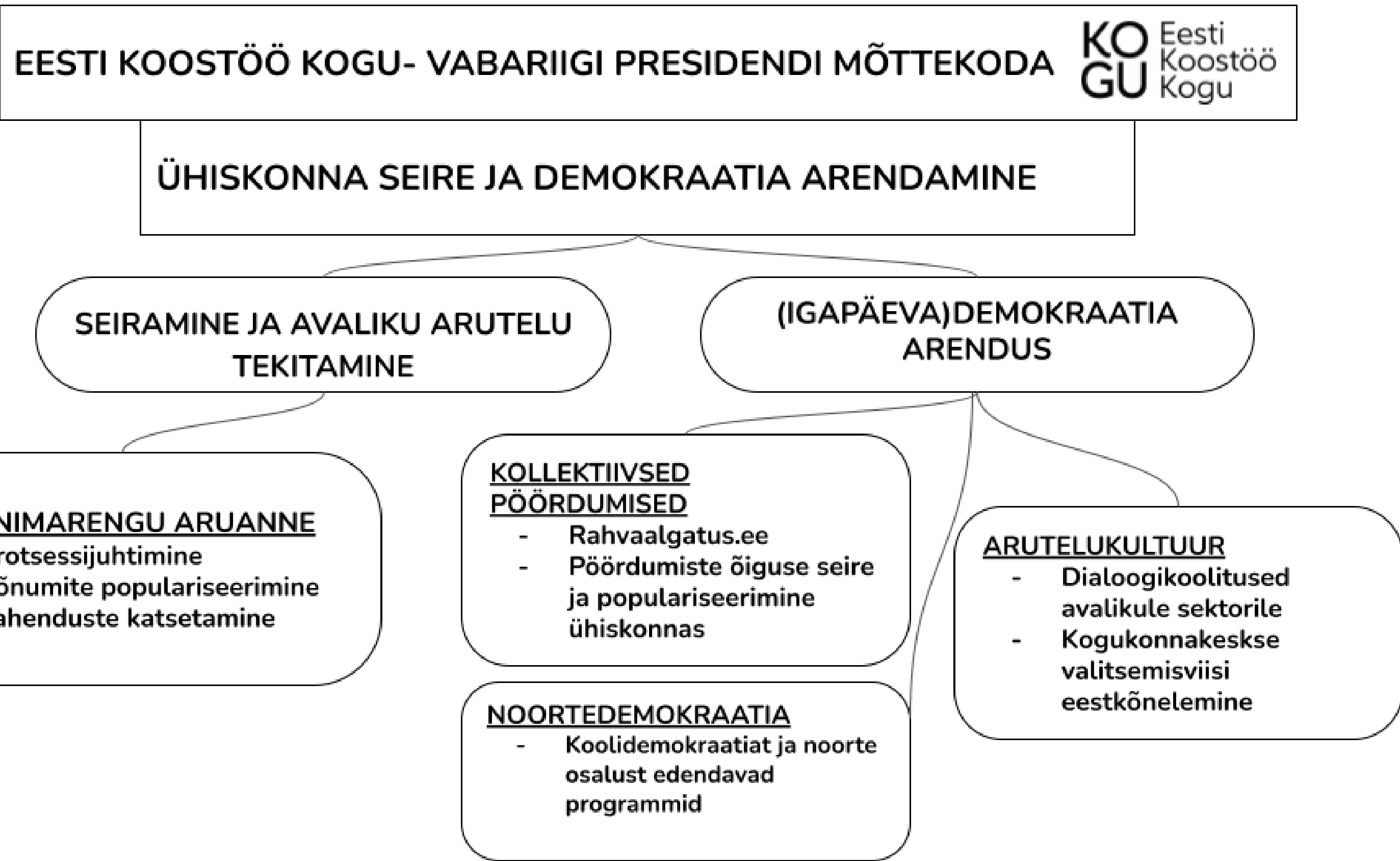

Tugevad kogukonnad ja parem dialoog kui kaitsevõrk demokraatialle

Kairi Tilga
Eesti Koostöö Kogu
2025

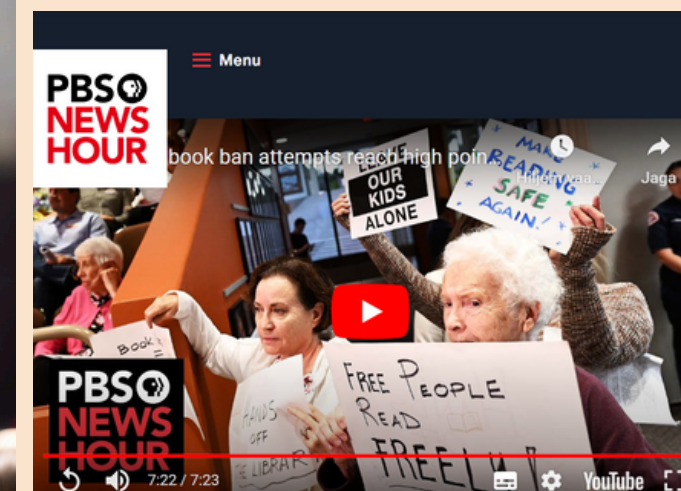

Täna sed teemad:

- Demokraatia tervisest meil ja mujal.
- Kohaliku tasandi roll püsikriisides.
- Vajadus tegeleda naabruskondade ja kogukondade arendamisega.
- Kohalikud (ankur)asutused kui potentsiaal paikade ja kogukondade arendamisel.
- Uue aja oskused: dialoog ja ühisosa leidmine, koostöö.

Demokraatia faktileht 2025

- Demokraatia taandub kogu maailmas. Autokratiseerumise suur laine!
- **72%** maailma rahvastikust (91 riiki) elab **hübriidsetes või autoritaarsetes vs 28%** (29 riiki) **demokraatlikes riikides**. Liberaalsed demokraatiad on muutunud maailmas kõige harvemaks režiimitüübiks. (V-Dem, 2025)
- Enim halvenenud sõnavabadus ja **demokraatlik arutelu**. (V-Dem, 2025)
- Halvenenud võimekus pürgida **tasakaalustatud konsensuseni**, oskus hallata lõhesid ja konflikte. (BTI 2024)
- Desinformatsioon, polariseerumine ja **usalduskriis** = toksiline koosmõju demokraatialle.

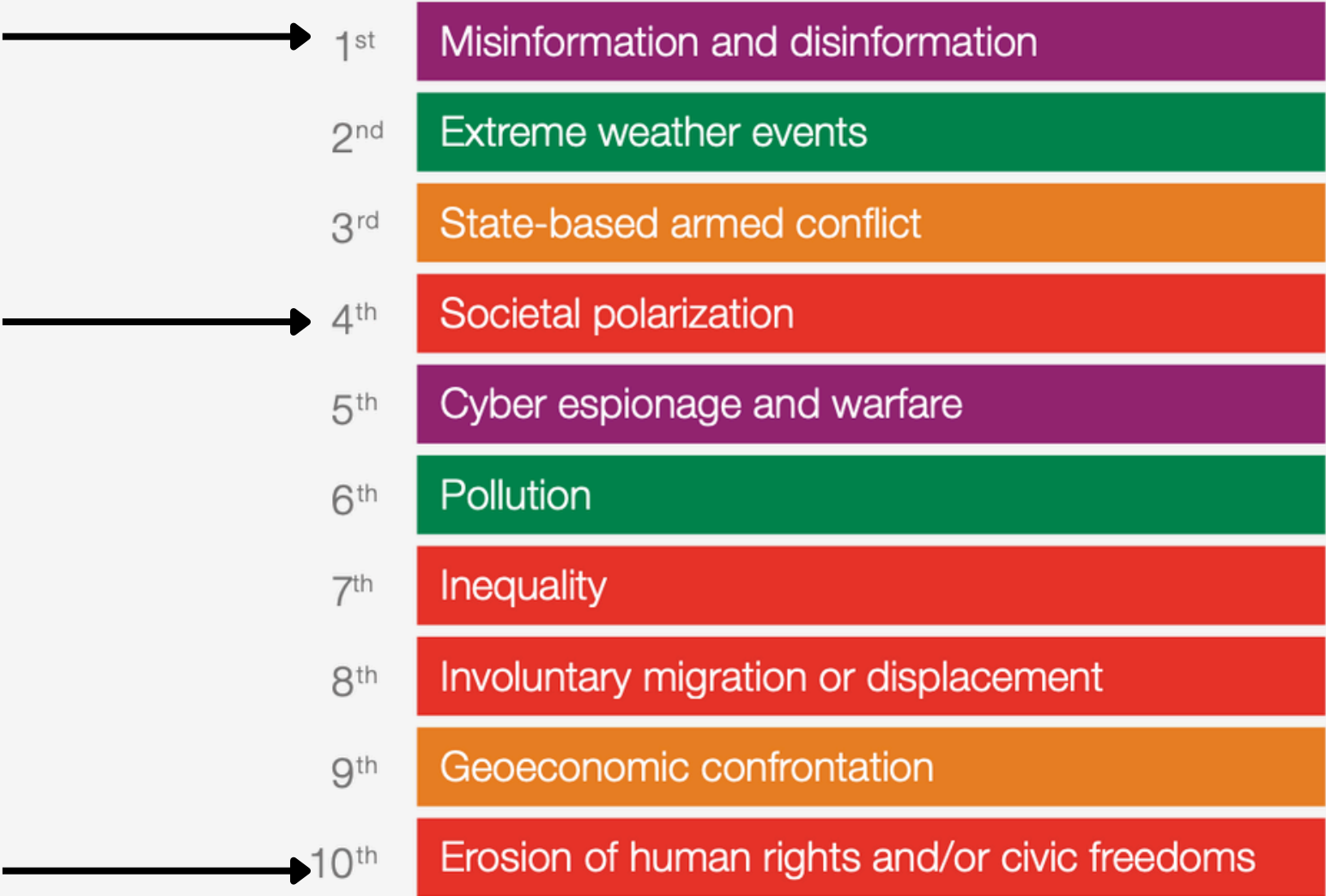

Üleilmne ohuraport 2025

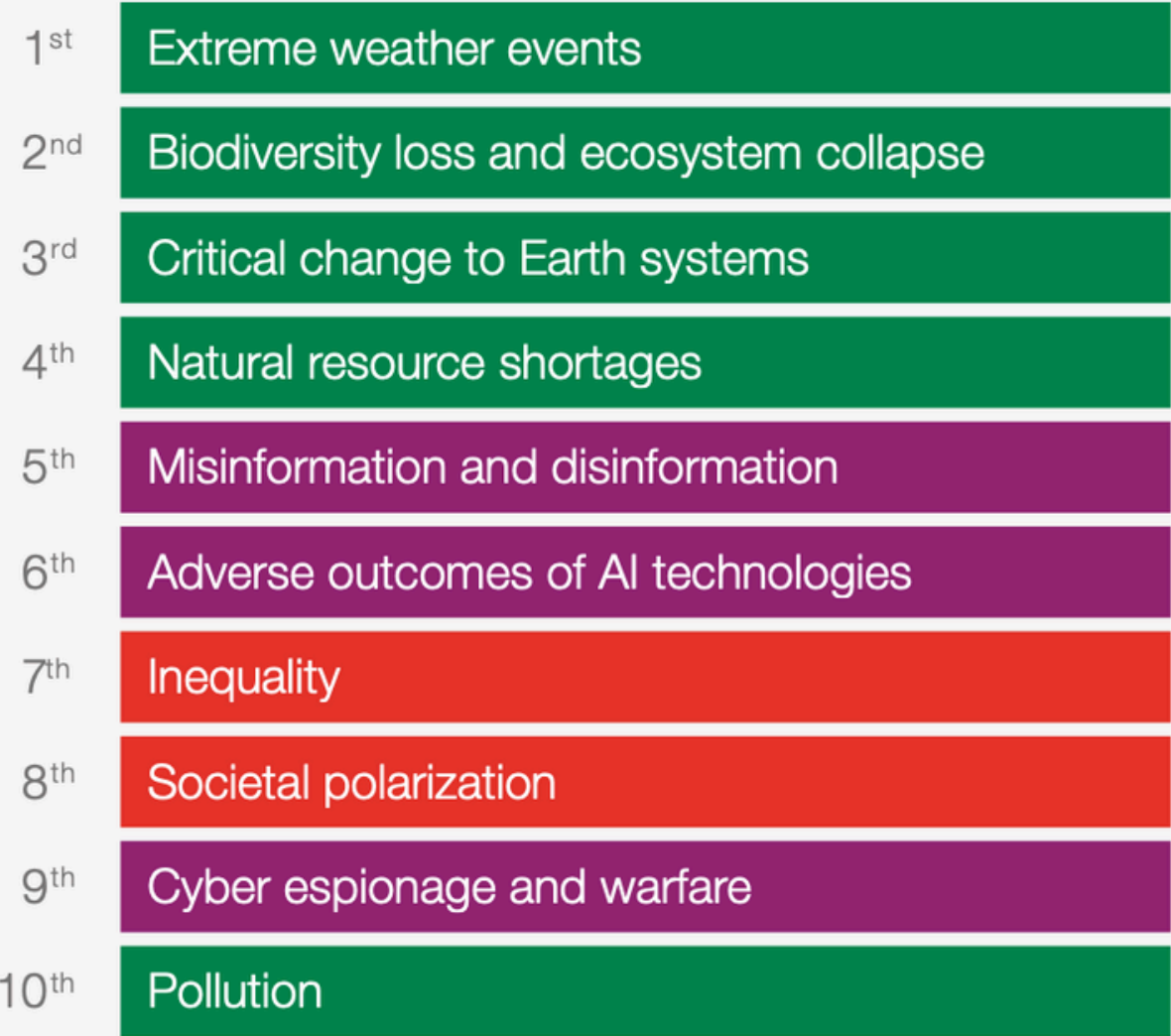
Risk categories

- Economic
- Environmental
- Geopolitical
- Societal
- Technological

2 years

10 years

Source
World Economic Forum Global Risks
Perception Survey 2024-2025.

Demokraatia faktileht 2025

- **Eesti on täisdemokraatia (kõige kõrgemal kohal Ida-Euroopa riikidest).**

(Democracy Index 2025)

- Arenguruumi meil on: poliitiline kultuur ja kodanike kaasatus otsustesse.

Tunne, et saan kaasa rääkida ja otsuseid mõjutada.

- **Usalduse langus riigivalitsemise** kõikides aspektides OECD keskmisest suurem. Riigikogu 33%, valitsus 39% (Riigikantselei, 2025)

- Iga 10-s eestlane ei tunne ennast osana meie ühiskonnast

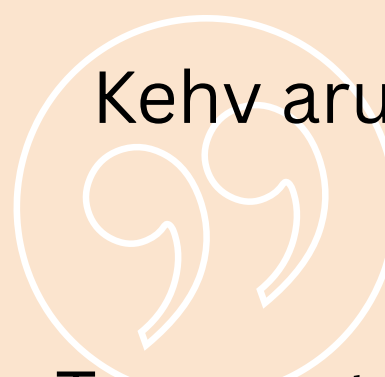
(Lõimumismonitooring, 2024)

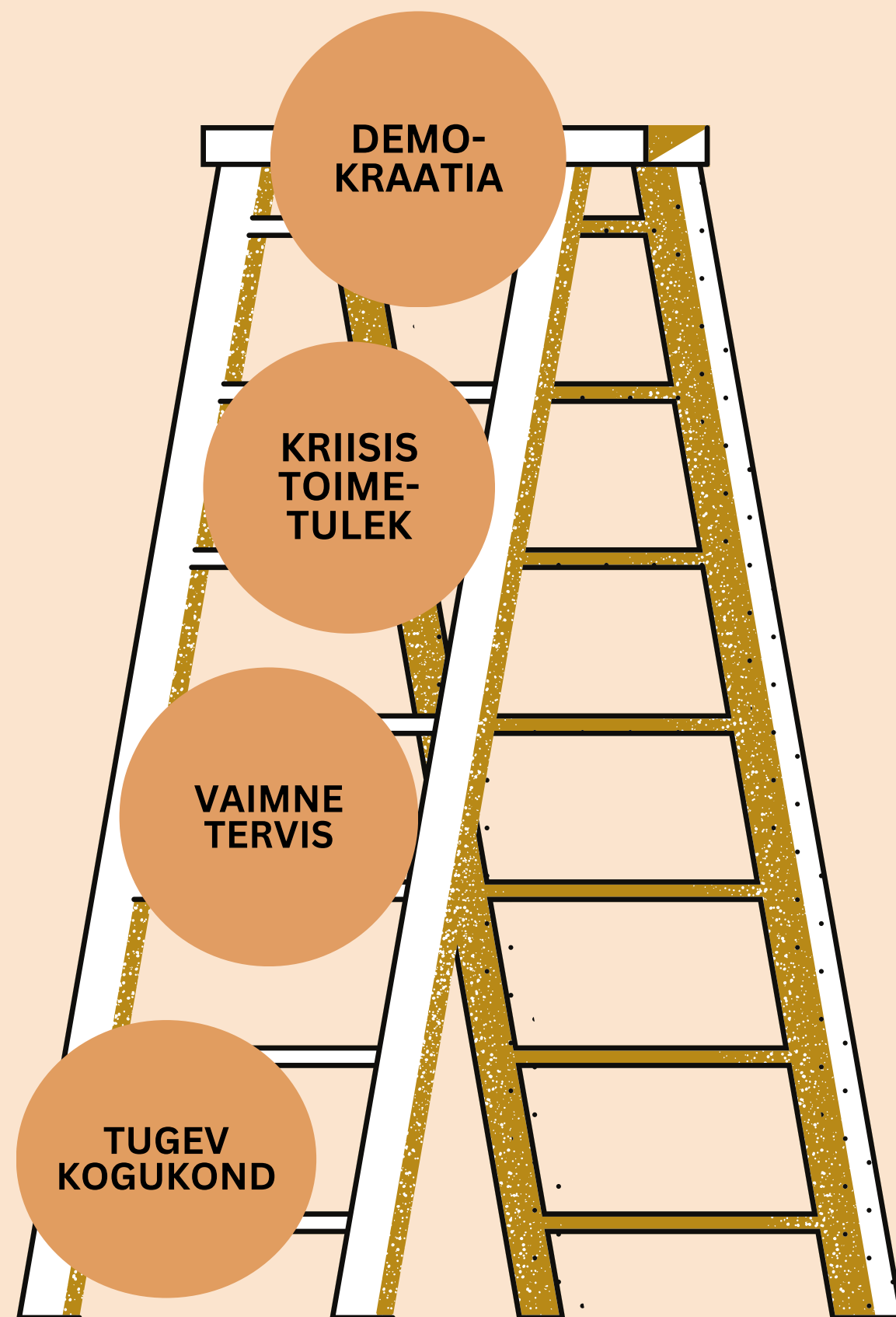
Eesti inimarengu aruanne (2020):

Kehv aruteluruum (vähene dialoog) on infoühiskonna üks suurimaid probleeme.

Eesti inimarengu aruanne (2023):

Tunne, et ma kuulun kogukonda ja saan kaasa rääkida loob emotsionaalsed ja sotsiaalsed turvatunnet.

21. sajandil ei piisa valimistest iga 4 aasta tagant. Valimisi ja osalusvõimalusi vajame iga päev, et tunda ennast osana.

Demokraatia = osalemine tänava, naabruskonna, kodukoha, riigi elus.

Fookuses:

- Lokaalne tasand ja selle tugevdamine. KOV pole teenusepakkuja ja kodanik pole klient!
- Tähenduslik kaasamine ja kuulumine kogukonda.
- Usalduse ehitamine igapäevase valitsemiskultuuriga (dialoog, erinevad turvalised osalusviisid, kommunikatsioon, kuulamine).

Ennetav demokraatia

Demokraatia tervise huvides on:

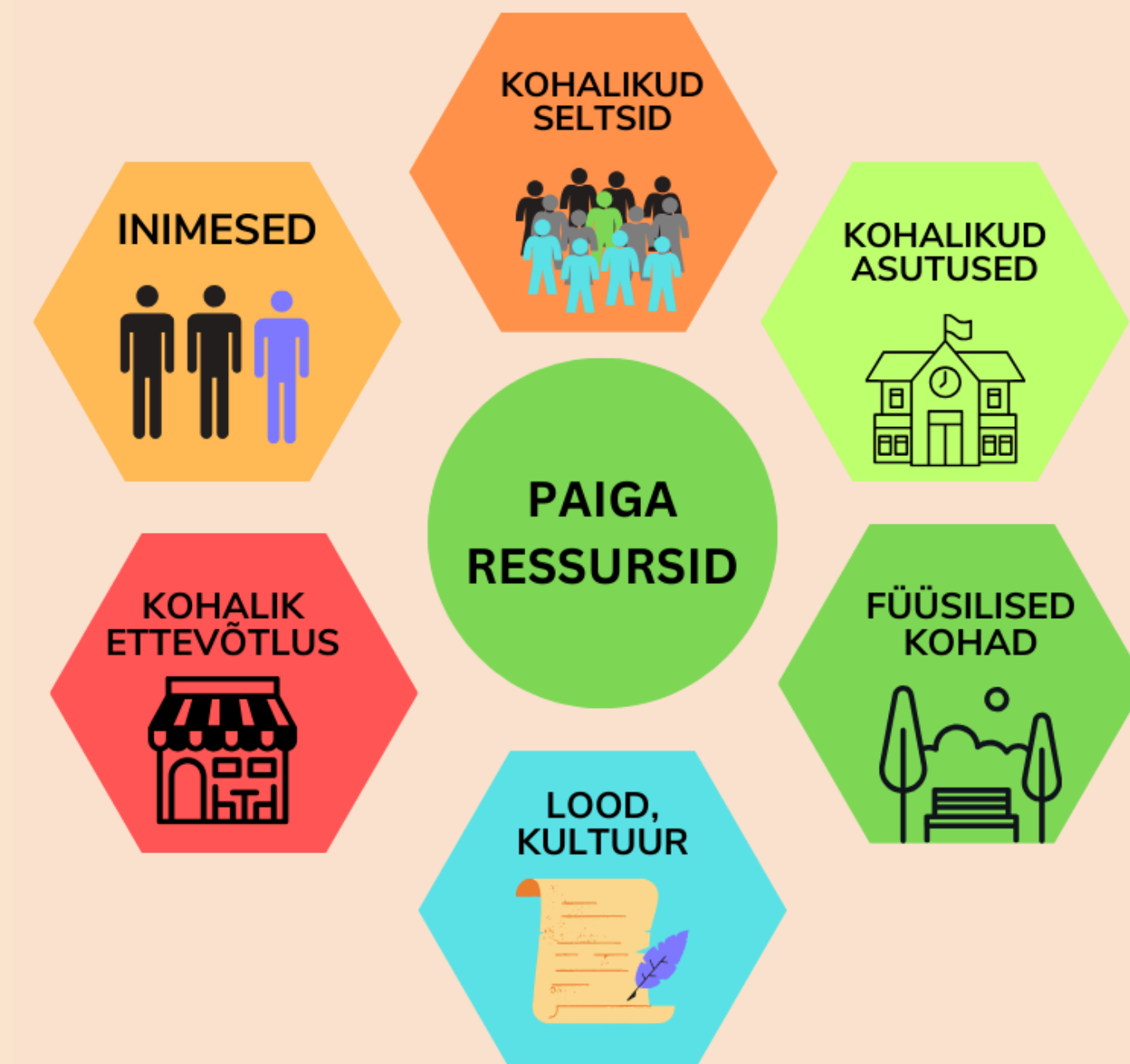
- Elusad ja **tugevate suhetega naabruskonnad**, paigad
- **Ärksad kohalikud asutused**
- Sotsiaalne ruum
- Osalusvõimalused
- Kuuluvustunne

LOE LISAKS: ERR. Ennetav demokraatia toob usalduse tagasi

Paikkondlik skaala

💡 **Naabruskond on see skaala, millega tuleb tööd teha:** see pole nähtamatu pimeala, kuhu vaid teenuseid suunata, vaid rikkalik **ressursikogum, mille toel tugevdada demokraatiat.** *Cormac Russell*

💡 **Hea naabruskonna hüved:** kuuluvustunne, turvatunne, heaolu, tervis, suhteruum, kogukondlik tegutsemine. *Seth Kaplan*

Mis on ankurasutus?

kohapõhine avalik asutus, mis lisaks oma põhitegevusele kasutab enda ressursse (hoone, maa, töötajad, oskused, aeg, raha) kohaliku elu edendamiseks ja inimeste võimestamiseks.

ÜLIKOOLID, KOOLID, HAIGLAD,
AGA KA RAAMATUKOGUD, MUUSEUMID, KOGUDUSED, KÜLAMAJA JM

LOE LISAKS: SIRP. Ankur hoiab elu paigas

Liikumatu asukoht: maamärk,
kujundab paiga identiteeti

Staatus: mittetulunduslik, avalik
funktsioon

Suurus ja mõju: panus majandusse,
oma kapitali rakendamine
kogukonna hüvanguks.

Sotsiaalne missioon: soov teha
rohkem

Foto: Tuuli Silber

**Ankur on rohkem kui lihtsalt asutus,
ollakse näoga kogukonna poole.**

💡 **Christian Pagh:** kogukondlikult tähtsad institutsioonid peaksid mõtestama oma tegevust ja asetust ümbritsevas sotsiaalses ja ökoloogilises keskkonnas palju laiemalt. Inimeste heaoluks ja ühiskonna jätkusuutlikuks arenguks on vaja, et kohapõhised avalikku hüve loovad asutused ja kogukonnad võtaksid suuremat rolli kriisidega toime tulemisel.

💡 **Cormac Russell:** Me ei saa lubada asutusi mis on kui saared. See teeb ühiskonna haigemaks.

Kuidas?

Haridus- ja terviseasutused, mis näoga kogukonna poole

- Jagatud taristu, mis võimaldab naabruskonna inimestel osaleda, suhteid luua, tervislikku eluviisi toetada.
- Kool kui kogukonna liim
- Perearst, kes teeb koostööd kogukonnaaiaga, panustab ennetusse

PROJEKT Avatud koolistaadionid tõid lapsed sportima ja peletasid eemale need, kes väljakutel toimetama ei peaks (0)

IVAR JARNE

10. september 2020
f t l p

Kultuuriasutus, mis on näoga kogukonna poole

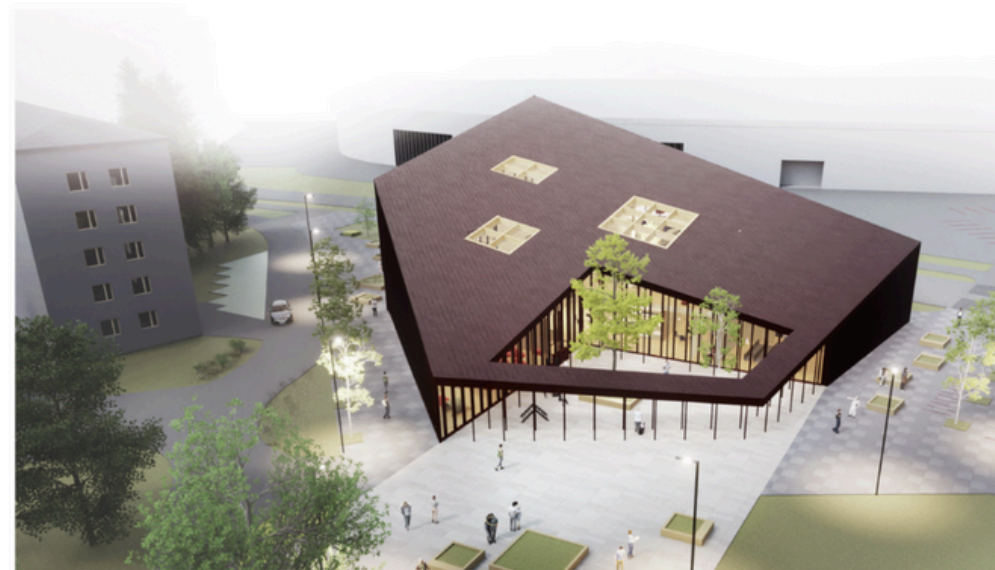
- paiga identiteediloo, lugude jutustamine (välinäitused, aktsioonid, tänavaruum)
- naabruskonna sidumine, paiga ajaloo väärtustamine (koos tegemine, in. võimestamine)
- majanduslik panus- sündmuste raames kohalike teenuste kasut.
- dialoog olulistel teemadel

Raamatukogu - unikaalne demokraatlik ruum

- **KOHT**- sotsiaalne, võrdne avalik ruum, kus kohtuda ja olla.
- Vaimse tervise **TUGITEGEVUSED**: haavatavuse vähendaja, eneseteostus, kuuluvustunne, üksilduse vähendaja.
- **KOGUKONNA VÕIMESTAJA**: osalus, kuuluvus, kestlik areng
- **DEMOKRAATIA**: dialoogiruum, osalus, siduja

Jõhvi uus raamatukogu kerki kogukonnamajana

Sinu võimalus kasutada õmblusmasina Valga valla raamatukogus

Tee oma vajalikud õmblustööd

Lüllemäe või Sooru raamatukogus

ÕÕPSU LUTUBA

TULE KOOS KÕNELEMA JA KUTSU NAABER KAASA!
KUTSE DIALOOGIRINGI

“MIDA MINA VAJAN, ET UUENEVAS
VÕÕPSU RAAMATUKOGUS
ENNAST HÄSTI TUNDA?”

KOLMAPÄEVAL 16. APRILLIL KELL 17.00
VÕÕPSU RAAMATUKOGUS

- Saame teada, mis seni tehtud ja mis ootab ees.
- Kuulame ja jagame üksteise ootusi ja vajadusi.
- Leiame võimalusi ühiseks panustamiseks.

Vaata täpsemalt: www.rapina.ee
Küsi lisa: aili.jurmann@rapina.ee, 795 9435
helen.zupsmann@rapina.ee, 5329 2980

Dialoogiringi korraldab Kultuuriministeeriumi toetusel
„Rahvaarvatukogude arendusprojekti” 2024. a toetusel
projekti „Võõpsu raamatukogu visiooni kujundamine” raam

Vajadus uute oskuse järele

- Aruteluoskuste arendamine on riiklik huvi!
- Parem dialoog loob usaldust, sidusust ja toimetulekut kriisides.
- Dialoog vajab neutraalset ja turvalist vaimset ning füüsilist ruumi.

AINULD DIALOOGIST EI PIISA,
VAJA ON ÜHIST TEGUTSEMIST.

Foto: Helina Laht

Arenguprogramm “Dialog kogukonnaga”

Eesti Koostöö Kogu on 2022. aastast seadnud üheks enda tegevuse eesmärgiks toetada kohaliku tasandi institutsioonide (nt KOV, raamatukogu) **kaasamis- ja dialoogivõimekust**, et hõlbustada kodanike osalust ja tugevdada osapooltevahelist dialoogi.

Ärgitasime küsima:

- **Kuidas soodustada** sisukaid vestlusi ja avatud dialoogi kogukonnas?
- **Kuidas kaasata** eri taustaga inimesi olulistesse vestlustesse, et seeläbi toetada kodanikuaktiivsust, üksteise märkamist ja kuulamist?
- **Kuidas ise julgeda** olulisi vestlusi kogukonnas käivitada?
- **Kuidas olla mõjukam** partner omavalitsusele ja riigile?

23
KOV JUHTI JA
AMETNIKKU

23
RAAMATUKOGU-
HOIDJAT

43
DIALOGIRINGI

450 OSALEJAT

VESTLUSRING

Milline on "norm ramps"!?

TULE AITA RAAMATUKOGU MÕNUSAMAKS MUUTA
Tõstamaa raamatukogus
22. mail kell 15.30

Täpsem info:
Tõstamaa raamatukogu
tostamaa@pkr.ee

Mis oli Sinu jaoks dialoogiringis osalemisel suurim väärtus?

Kuulsin erinevaid
vaatenurki ja see sundis
mind oma mõttemustreid
muutma

teadmise, et minu
arusaamad on kuulatud

ühisosa leidmine ja teistega tutvumine

- ühisosa leidmine
- kuulata teiste mõtteid
- kõik kuulavad, kuulevad ja saavad oma arvamust avaldada
- oma mõtete aus väljendus
- kogemuste jagamine
- oli murekohtadel arutelu
- inimestega tutvumine
- kuulsin erinevaid vaatenurki ja see sundis mind oma mõttemustreid muutma.
- kogukonnatunne, enesekindlus, kogemus, info
- kogukonnaliikmete arvamuste ja murede kuulamine
- teadmine et minu arusaamad on kuulatud
- kuulata eriarvamusi ja saada teada kitsaskohtadest

Näide. Küla areneb kui raamatukogu on tugev!

- Kuidas muuta väike maaraamatukogu kogukonda ühendavaks elutoaks?
- Mida inimesed üldse vajavad?
- Kuidas teha nii, et raamatukogu oleks loov, ühendav, võimestav ja võimaldav paik erinevate inimeste jaoks?

VÕÕPSU ELUTUBA

KULTUURIMINISTEERIUM

TULE KOOS KÕNELEMA JA KUTSU NAABER KAASA!
KUTSE DIALOOGIRINGI

**“MIDA MINA VAJAN, ET UUENEVAS
VÕÕPSU RAAMATUKOGUS
ENNAST HÄSTI TUNDA?”**

**KOLMAPÄEVAL 16. APRILLIL KELL 17.00
VÕÕPSU RAAMATUKOGUS**

- Saame teada, mis seni tehtud ja mis ootab ees.
- Kuulame ja jagame üksteise ootusi ja vajadusi.
- Leiame võimalusi ühiseks panustamiseks.

Vaata täpsemalt: www.rapina.ee
Küsi lisa: aili.jurmann@rapina.ee, 795 9435
helen.zupsmann@rapina.ee, 5329 2980

Dialogiringi korraldab Kultuuriministeeriumi toetusprogrammist „Rahvaraamatukogude arendusprojektid” 2024. a toetust saanud projekti “Võõpsu raamatukogu visiooni kujundamine” raames.

Dialogiring on avatud ja kaasav vestlemisvorm, mis aitab kaasa üksteise kuulamisele ja rahumeelsele eri vaatenurkade ning arusaamade mõistmisele. Dialogiringis kohtume võrdsetena: igal osalejal on võimalus oma mõtteid väljendada ja teiste seisukohti avatult kuulata.

Kokkuvõtteks:

- Tugevad kogukonnad ja parem dialoog on demokraatia kaitsevõrk.
- Ankurasutused soodustavad heade naabruskondade ja kodupaikade teket, inimeste osalemist, kuuluvust, sotsiaalset ja emotsionaalset turvatunnet.
- Kohalike asutuste ankru rolli võtmine aitab lahendada keerulisi ühiskondlikke probleeme (julgeolek, kliimakriis, demoraatialangus, üksildus, vaimse tervise kriis).

Kairi Tilga
Eesti Koostöö Kogu

#igapäevademokraatia
#kogukondade
arendamine
#avatud valitsemine

kairi@kogu.ee
[LinkedIn](#)

Mõned artiklid:

- Err. 3.11.2024 Kairi Tilga ja Maarja-Leena Saar: ennetav demokraatia toob usalduse tagasi
- Err 29.04.2024 Kairi Tilga: kas raamatukogu päästab demokraatia
- Sirp 23.02.2024 Kairi Tilga: ankur hoiab elu paigas
- Err 22.12.2022 Kairi Tilga: dialogid raamatukogus on üks viis kohalikke inimesi ühendada
- ERÜ aastaraamat 2022. K.Tilga, K.Lepik, M.Linno. Raamatukogu kui kogukonna ankur. Kvalitatiivne kirjanduse ülevaade.